

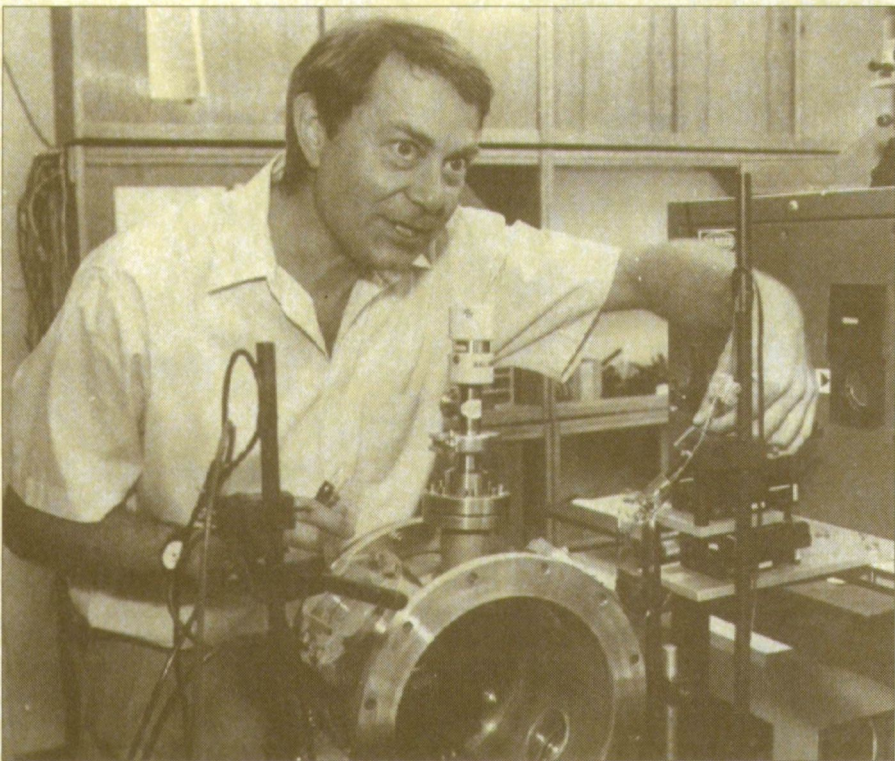
● „Saját mércével mérek mindent”

Jelesekkel a doktori fokozatig

Geretovszky Zsolt a József Attila Tudományegyetem idei tanévnyitóján Göncz Árpád köztársasági elnöktől Promotio sub auspiciis Praesidentis Rei Publicae kitüntetést vesz át. Az aranygyűrűt azzal érdemelte ki, hogy az általános iskolától a doktori fokozat megszerzéséig kizárólag jeles osztályzatot szerzett. E rendkívüli teljesítmény ez ideig egyedülálló az országban.

● **Hogyan történt annak idején a pályaválasztása?**
– Kisiskolás koromban diplomata, majd orvos szerettem volna lenni. De míg a diplomaták munkája megfoghatatlannak tűnt egy tízéves gyermek számára, addig a biológiaszakkörök békaboncolása túlzottan is megfogható példát szolgáltatott számomra az orvosi hivatást illetően. Kiderült, hogy ez utóbbi pálya sem igazán nekem való. Annál nagyobb élményt jelentettek viszont az általános iskolai kémiaórák, ahol először ragadt meg a változó színek varázsa. Nemcsak maguk a színek számítottak, hanem az, ahogy egyik pillanatról a másikra képesek voltak a szemem előtt átváltozni. Így kezdődött, hogy a „színes kémiai reakciók” tudora szerettem volna lenni, s így nem nagyon volt kérdéses, hogy nyolcadik után merre tovább. Irány a Radnóti speciális kémiaosztályos osztálya, ahol egy válogatott tanári gárda kezei alatt és persze válogatott osztálytársak társaságában B osztályos lettem. Ott aztán, hála Győri tanár úr felejtethetetlen óráinak, szinte természetesen csatlakozott a kémia mellé a fizika, mely páros az egyetemre is elkísért.

● **Kik voltak a meghatározó segítői, tanárai, példaképei?**
– Legnagyobb segítőm a családom, akiknek türelme, állhatatos segítsége, biztatása nélkül biztosan nem lennék ma itt. A megértésre, szeretetre alapuló nyugodt családi légkör, melyben felnőttem, s melynek megteremtéséért minden köszönet illeti, éltető táptalaja volt – s még ma is az – minden sikeremnek. Szeretném, ha nekem is sikerülne gyermekeim számára hasonló körülményeket teremtenem. Témavezetőm, dr. Szörényi Tamás a tudományos élet útvesztőiben jelenti számomra a biztos „családot”. Mára azonban már nem csak szakmai irányítóm és segítőm. Az együtt töltött évek során az iránta érzett elismerésem és tiszteletem mély barátsággal párosult. Szeretném tud-

A mester mellől ezúttal hiányzik a tanítvány. Zsolt nem szerepelhet képünkön, mert csak az ünnepség előestéjén érkezett haza Londonból. (Fotó: Karnok Csaba)

ni, hogy még sokáig lesz alkalmam tanulni tőle, együtt... Tanáraink közül nagy szeretettel emlékszem vissza általános iskolai tanárnőmre, Horváth Emőkére, aki a kémia iránt felkeltette érdeklődésemet, s ezzel utamra indított tudományos pályámon. A gimnáziumi évek alatt Győri István tanár úr óráin szerettem meg a fizikát. Nem csak diákként, de később tanárjelöltként is nagyon sokat tanultam tőle. Példaképeim? Nem tudnék egyetlen embert megnevezni. Adamkovich István, Michailovits Lehel, Szörényi József és Vize László azok, akik humanizmusából, egyéniségeiknek darabkáiból példaképemet formálom.

● **Hogyan értékeli saját maga ezt a rendkívüli pályát?**
– Minél tökéletesebb valaki, annál jobban kilóg a sorból, annál nehezebb vele együtt dolgozni, együtt élni. Én tudom a jeleseimről, hogy nem egyformák. Számítatlan példát tudnék hozni arra, amikor meg voltam győződve arról, hogy – saját mércémel mérvé – teljesítményem, messze nem „jeles”. Hogy mégis ötös került az ellenőrzőmbe? Egyrészt a saját és az általánosan elfogadott mércék különbözőségében rejlik a magyarázat. Másrészt, néha komolyan az volt az érzésem, hogy tanáraink helyettem is vigyáznak arra, ne hogy porszem kerüljen a gépezetbe. Az ember éppúgy belekerülhet a jeles skatulyába, mint bármelyik másikba. Igazi értéke annak van, amiért megoldogtunk, az ajándékba kapott ötös, amikor a jegyet már nem én kapom a munkám jutalmául, hanem az in-

dexem érdemli ki, családost is jelenthet. Az emberi élet harmóniájába beletartozik az, hogy egyikünk ebben (zenében, ne adj Isten, kémiában), másikunk abban (kézügyességben vagy emtetlen embert megnevezni. Adamkovich István, Michailovits Lehel, Szörényi József és Vize László azok, akik humanizmusából, egyéniségeiknek darabkáiból példaképemet formálom.

● **Nem tűnik vonzónak a gazdasági szféra, vagy a külföldi lehetőségek? Ahol jóval nagyobb anyagi megbecsülés jár a tehetségért.**
– A gazdasági szféra sokkal kevésbé izgalmas terep számomra, mint a tudomány. De ha esetleg mégis fel kellene adnom a tudományos

pályát, minden bizonnyal valamely termeléssel vagy szolgáltatással foglalkozó cégnél próbálnék meg elhelyezkedni. Ami a külföldi letelepedést illeti, nem hiszem, hogy nekem való. Hazaház a szívem, itthon vannak a gyökereim. Igaz, külföldön sokkal több pénz van a tudományra, oktatásra, mint nekünk. Mégis, ahelyett, hogy magyar pénzből megszerzett tudásunkat a külföld számára kamatoztatnánk, azt kellen meg tanulnunk, hogyan hozhatnánk be az ő pénzüket Magyarországra.

● **Milyennek találja a fiatal kutatók megbecsülését itthon?**
– Erről nehéz egy érintettnek a kívülállók tárgyilagosságával nyilatkozni, amikor kénytelen látni, hogy fiatal kollégája hónapokon keresztül nem kap fizetést, holott igazoltan elnyert posztdoktori ösztöndíjjal rendelkezik. De azt is tisztán kell látni, hogy manapság nem csak a fiatalok küszködnek problémákkal. Úgy érzem, az idősebb nemzedék mégis vállalná a terhet azért, hogy gyermekeik kiművelt emberfővel kerüljenek ki az iskolapadból, hogy aztán tudásukat a társadalom egészének javára fordíthassa. Ezzel szemben nap mint nap azzal találjuk szembe magunkat, hogy milliárdokat költenek pénzhiánnyal küszködnek.

● **Mit tekint élete legnagyobb sikerének?**
– Azt, hogy a tanítás során a tananyag mellett egy kis emberséget, humanitást is sikerült becsempésznem egy-két tanítványom lelkébe.

● **Nem követel-e túl nagy áldozatot ez az eredmény? Lehet-e hobbikról beszélni az ön esetében?**
– Meglehetősen sok áldozatot követel a teljesítmény. A legfurcsább az, hogy nem tőlem, hanem leginkább családomtól, kedvesemtől. Ők azok, akik leginkább érzik, mennyi energiába, munkába, tőlük elcsent időbe kerül az, hogy megfelelek saját elvárásaimnak. De ha nem teszem, akkor nyugtalanul alszom. És ők újra és újra elnézik nekem gyengeségeimet. Ezért nagyon hálás vagyok. Szabadidőmben szívesen olvasok, barkácsolok, biciklizem. A zenehallgatás nagyon meg tud nyugtatni. Nagyon egyszerű dolgoknak is tudok örülni: lehet az almaszedés, egy jól eldobott bumeráng visszatérése.

– Zsoltnak egyetlen hibája van: mindent kétszázötven százalékosan próbál meg teljesíteni – véli a mai napon kitüntetéssel doktorrá avatott Geretovszky Zsoltról témavezetője, Szörényi Tamás, a Magyar Tudományos Akadémia Lézerfizikai Tanseki Kutatócsoportjának professzora.

● **Milyen a Zsolthoz hasonló fiatalokkal dolgozni?**
– Ennek a csapatnak köszönhetem, hogy inspiráló légkörben, egyetlen hangos szó nélkül dolgozhatok, kellemes, intelligens, okos emberek társaságában. Olyan fiatalokkal, akik nagyon akarnak és tudnak dolgozni. Akik sok tekintetben – például a számítástechnika felhasználásában – kezdettől fogva „meghaladták” témavezetőjüket.

● **Zsolt milyen személyiség?**
– Az, hogy valaki úgy jut el az általános iskolától a doktori fokozat megszerzéséig, hogy soha, egyetlen tárgyból, egyetlenegyszer sem kap más jegyet mint jelest, kissé perverz dolog. Semmit nem hajlandó úgy kiadni a kezéből, hogy az a saját mércéje szerint ne lenne tökéletes. Emiatt a kezdet kezdetén meglehetősen nehéz volt őt kezelni. Ha leültünk valamit megfogalmazni, minden mondaton legalább öt percig vitatkoztunk. Neki a szegedi vagy a hazai mérce nem elég. Már a kezdet kezdetén kiderült, hogy egy rendkívül intelligens, kirívóan precíz, időnként idegesítően skrupulózus ember, akivel nagyon nehéz zöld ágat vergődni. Egy kicsit aggodtam is érte, mert ezzel a mentalitással nem lehet gyors sikereket elérni. Ebben a tülekedésben, ami manapság a tudományt, de a civil életet is jellemzi, az ő alaposságával nehéz „befutni”.

Keczer Gabriella

NATO-ösztöndíjjal - Londonban

A JATE tanévnyitójának egyik kitüntetettje, Geretovszky Zsolt, jelenleg egy londoni kutatócsoportban dolgozik. Tekintettel arra, hogy csak az ünnepség előtti estén érkezik Szegedre, arra kértük, elektronikus levelezés útján számoljon be pályájának legfontosabb állomásairól, kutatási témáiról, eddigi sikereiről.

„Iskolai tanulmányaimat a Dugonics András Általános Iskolában kezdtem, ahonnan a Radnóti Miklós Gimnázium speciális kémia-biológia tagozatos osztályába vezetett az utam. Az érettségit követően a József Attila Tudományegyetem következett kémia-fizika szakon. Már másodéves koromban ismerkedni kezdtem a kutatás szépségeivel, sőt 1989 őszétől demonstrátorként tanítás jelentette kihívásomnak is rendszeresen alkalmam nyílt megfelelni. Munkámat 1990-92 között köztársasági ösztöndíjjal ismerték el. Középiskolai kémia-fizika szakos tanári diplomámat 1992-ben szereztem meg, s még ugyanezen év őszén kerültem a Magyar Tudományos Akadémia dr. Bor Zsolt professzor által vezetett lézerfizikai tanszéki kutatócsoportjához, mint főtítkári ösztöndíjas. A dr. Szörényi Tamás által irányított csapat, melyben tudományos munkámat végeztem, nem volt ismeretlen a számomra, hisz akkor már jó pár éve, 1989 óta velük dolgoztam.

A kutatói állás megszerzése azonban nem szakított el teljesen a tanári pályától sem, ugyanis tudományos segédmunkatársi munkám mellett egy éven át óraadóként tanítottam a Körössy József Közgazdasági Szakközépiskolában, rengeteg tapasztalatot és életre szóló szép élményeket gyűjtve választott szakmám területén. A tudományos falkozatszerzés rendszerének megváltozása nem tette számomra lehetővé, hogy főtítkári ösztöndíjamat lejártakor kandidátusi fokozatot szerezsek, így 1995 ősze óta a JATE TTK Fizika doktori programjának PhD hallgatója vagyok a JATE Optikai és Kvantumelektronikai Tanszékén. Ez év tavaszán itt védtém meg doktori értekezésemet.

Ami a külföldi utakat illeti, bár lehetőség rengeteg kínálkozott volna – hála témavezetőm, Szörényi Tamás állhatatos munkájának –, otthonülő természetem miatt viszonylag későn kezdtem el külföldre járni. A „jég” először 1993 őszén tört meg, amikor Linzben, a Johannes Kepler Univerzitat Alkalmazott Fizikai Intézetében töltöttem el két hetet. Az 1994-es év, amellyel, hogy egy újabb rövid linzi látogatást hozott, már Angliába is elvettem. A University College London Elektronikai és Elektromérnöki Intézetében során megismerkedtem az ultraibolya tartományban sugárzó úgynevezett excimer lámpák működésével és alkalmazásuk lehetőségeivel. E

látogatást 1995-ben egy újabb követte, majd 1996 októberében, mint Eötvös ösztöndíjas, már egy hosszabb, fél éves kutatási projektet kezdtem el az angol csoportnál. Jelenleg is Londonban dolgozom, de már mint az Angol Királyi Akadémia NATO-ösztöndíjasa. Konferenciák tekintetében igazán nem panaszkodhatom. 1991 óta 9 külföldi és 5 magyar konferencián volt alkalmam részt venni, melyekből 13 alkalommal előadóként szerepeltem a résztvevők listáján. Nem hiszem, hogy a kutatási pénzek és a pályázatokon elnyert különtámogatások nélkül lehetőségem lett volna eljutni Strasbourgba, ahol tématerületem legjelentősebb európai konferenciáját, az E-NRS Spring Meeting-et rendezik minden év tavaszán, melyen 1992 május óta rendszeresen részt veszek; avagy a svájci Lausanne-ba, ahol 1996-ban már harmadszor adhattam elő a kétfévente megrendezésre kerülő Junior Euromat-konferencián. Hazámtól legtávolabb Jeruzsálemben jártam, melyhez szintén tudományos eredményeim bemutatása segített hozzá.

Kutatási témám: különböző felületek fény segítségével történő átalakítása, megmunkálása. A Szegeden végzett kísérleteim jórészt az oldatba merülő, mikrométeresre fókuszált lézernyalábbal megvilágított minták felületére történő anyagleválási folyamat megértését célozzák, a leváló anyag minőségét, mennyiségét, megjelenését vizsgálva. A módszerrel igen kicsiny mintázatok, rajzolatok hozhatók létre. Kísérleteinkben a megmunkálási folyamat megértésén túl arra kerestünk választ, hogy milyen előnyöket rejt magában a folyadékok alkalmazása, szemben a gázokkal nyrt felületi vékonyrétegek esetével. Közel tíz éve már, hogy először megjelentek az excimerlámpák, melyek igen hatékonyan képesek nagy energiájú ultraibolya fényt előállítani, ami az ipar számos területén alkalmazásra találhat. A londoni csapat már a kezdetek óta részt vesz e lámpák fejlesztésében, alkalmazási területeinek feltérképezésében, megismerésében. E tag palettáról számomra egy olyan projekt jutott, melynek célja a különféle vékony rétegekben UV-fény hatására lejátszódó bomlási folyamatok tömegspektrometriás nyomon követése, megértése, segítve ezzel az ipari alkalmazások tudományos alapjainak megteremtését. Az első komolyabb eredményeket a Radnóti falai közt nevelkedve értem el. Ott kezdtem el versenyekre járni, ott ismer-tem meg a versenyre készülő bizsergő hangulatát. Az egyetemi évek alatt elért legnagyobb tudományos eredményem a szegedi, majd a XXI. Országos Tudományos Diákköri Konferencián elért első helyeim, melyeknek aztán nagy szerepe lett abban, hogy 1993-ban az Országos Tudományos Diákköri Tanács Pro Scientia Aranyéremmel tüntetett ki, amire azóta is nagyon büszke vagyok.”

Magatartása	példás
Szorgalma	példás
Magyar irodalom	jeles
Magyar nyelv	jeles
Történelem	jeles
Világnézetünk alapjai	jeles
Orosz nyelv	jeles
Angol nyelv	jeles
Matematika	jeles
Fizika	jeles
Kémia	jeles
Biológia	jeles

A tanári testület határozata: **Erettségi vizsgát tehet**

Kelt: **Szeged**, 19**86** évi **május** hó **16** napján

Radnóti Miklós Gimnázium
P. H.
osztályfőnök

Jegyzet (dicséret, kilépés, kizárás, javítóvizsga stb.):
Kimagyarosított nyelvi munkáját
ért dicséretet kapott.

„Egyhangú” részlet egy bizonyítványból... Szeged, 1986., Radnóti Miklós Gimnázium anyagi megbecsülés jár a tehetségért.

A Délmagyarország kiadása
Főszerkesztő: Dlusztos Imre
Szerkesztette: Keczer Gabriella, Sandi István
Felelős kiadó: a Délmagyarország Könyv-, Lapkiadó és Nyomdaipari Kft.